

Afgørelser – Reg. nr.: 01266.00

Fredningen vedrører: Ørkilds Møller, Ørkil Slot

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet 13-09-1951

Fredningsnævnet 29-11-1949

Kendelser

Deklarationer

OVERFREDNINGSNÆVNET >

Lokalitet: Ørkilds Mølle

Kommune: Svendborg

Sogn : Vor Frue

Reg. nr.: 479-04-01

Ejer :Privat

Areal :ca. 6 ha

Fredet :FN 29/11-1949

OFN 13/9-1951

Formål :Landskabsbevaring og sikring af kulturhistoriske interesser i forbindelse med Ørkilds Mølle og slotsruin.

Indhold :På arealerne må ikke opføres bygninger, herunder boder, skure eller anbringes andre indretninger, der kan virke mispydende, herunder ledningsmaster og lignende. Der må ikke foretages beplantning, der kan hindre udsigten til eller fra ruinen.

U D S K R I F T
af
OVERFREDNINGSNÆVNETS KENDELSESPROTOKOL.

År 1951, den 13. september, afsagde overfredningsnævnet på grundlag af mundtlig og skriftlig votering følgende

k e n d e l s e

i sagen vedrørende fredning af nogle arealer ved Ørkilds Mølle i Svendborg (nr. 955/49).

I den af fredningsnævnet for Svendborg amt den 29. november 1949 afsagte kendelse hedder det:

"Ved skrivelse af 8-6-1948 har Danmarks Naturfredningsforening gennem sin lokalkomite for Svendborg begæret en fredning foretaget af forskellige arealer af ejendommene matr. nr. 1a og 1d Over og Neder Ørkilds Mølle, Svendborg købstad, og 1k og 2am Ørkilds mølle, Svendborg købstad, der blandt andet omfatter ruinerne af Ørkild slot og den foran ruinerne liggende mølledam.

Som begrundelse for begæringen er anført, at "dette parti danner sammen med Nyborgvej og de langs denne vej plantede meget smukke træer en smuk nedkørsel til Svendborg by, og hele billedet med mølledammen, slugt, bakkedrag og skov danner i forening et billede af megen naturskønhed - den gamle vandmølle og det nyere alderdomshjem medvirker også til at skabe den gode helhed."

Nationalmuseet har i skrivelse af 13-7-1948 anført, at "museet må lægge megen vægt på at ruinernes omgivelser sikres i henhold til naturfredningslovens § 2 mod ny bebyggelse og andre indgreb i deres nuværende karakter."

Ejerne af de af sagen omfattede arealer er for så vidt angår matr. nr. 1a: dekoratør M. C. Madsen, og for så vidt angår matr. nr. 1d, 1k og 2am: Svendborg kommune.

Nævnet har afholdt møder med de i sagen interesserede parter den 2. december 1948 og den 22. oktober 1949.

Svendborg kommune har i skrivelse af 17/5 1949 tilbudt til hel eller delvis opfyldelse af sin part af udgifterne ved fredningen at påtage sig at sørge for den fremtidige oprensning af dammen. Derimod har man fra kommunens side ikke påstået sig tilkendt erstatning.

Ejeren af matr. nr. 1a har påstået sig tilkendt en erstatning på 14.000 kr. Han har i så henseende anført, at han har købt ejendommen

i maj måned 1948 med den hensigt at nedlægge det i ejendommens bygninger værende mølleri og at udtørre mølledammen, som derefter kunde anvendes til gartneri eller frugtavl. Arealet udgør ca. 3300 kvadratmeter og når handelsværdien sættes til 2 kr. pr. kvadratmeter udgør tabet 6.500 kr. Hertil kommer udgifterne til opretholdelse og vedligeholdelse af mølledammen, hvilket anslås til 300 kr. årlig, hvilket taget 25 gange vil udgøre: 7.500 kr.

Nævnets medlemmer er enige om, at den fremsatte begæring om fredning bør tages til følge. Det i sagen omhandlede areal, der på et originalkendelsen vedhæftet kort er fremhævet med røde kryds, fredes herefter således, at der på områderne ikke må opføres bygninger af nogen art, herunder boder og skure eller anbringes andre indretninger, der kan virke misprydende, herunder ledningsmaster og lignende. Der må ikke på arealerne foretages beplantninger, der kan hindre udsigten til eller fra minen. Den på arealet værende mølledam skal opretholdes som vandareal og vandstanden i den ^{derfor} må ikke sænkes, ligesom den skal holdes vel oprenset og vedligeholdt.

For den ulempe, der for dekoratør Madsen opstår derved at han ikke kan udtørre mølledammen og anvende den til dyrkning, findes der at måtte tillægges ham erstatning. Denne findes passende at kunne ansættes til 1,25 kr. pr. kvadratmeter, og da arealet ifølge en af en landinspektør under sagen foretaget opmåling har en størrelse af 3.604 kvadratmeter, vil den udgøre 4.505 kr., der udredes med halvdelen af statskassen og halvdelen af Svendborg kommune.

Arealet 3.604 kvadratmeter omfatter ifølge arealattesten fundamentet for møllens bygning samt slusen nord for bygningen.

Hvorvidt den halvdel af erstatningen, der udredes af kommunen, vil kunne fyldestgøres ved at kommunen påtager sig pligt til oprensning som foran nævnt findes ikke at kunne afgøres af nævnet. Derimod finder nævnet at måtte fastslå, at omkostninger ved vedligeholdelse af dammen afholdes af det offentlige."

Konklusionen er sålydende:

"Det foran nærmere beskrevne areal af matr. nr. 1a og 1d Ovre og Nedre Ørkilds mølle, Svendborg, og 1k og 2am Ørkilds mølle, Svendborg købstad, fredes som nærmere foran beskrevet mod udredelse af den foran fastsatte erstatning."

Sagen er forelagt overfredningsnævnet i medfør af naturfredningslovens § 19, 3.stk., hvorhos kendelsen er indanket af ejeren af matr. nr. 1a Over og Neder Ørkilds Mølle, dekoratør M. C. Madsen.

Overfredningsnævnet har den 3. juli 1950 besigtiget de pågældende

arealer og forhandlet med den ankende ejer og andre i sagen interesserede. Man har endvidere drøftet sagen i senere møder samt skriftligt og mundtligt forhandlet med Svendborg byråd.

Under disse forhandlinger har overfredningsnævnet overfor byrådet udtalt, at man ville finde det hensigtsmæssigt, om Svendborg købstadkommune, som ifølge kendelsen har påtaget sig den fremtidige oprensning af mølledammen, tillige overtog vedligeholdelsen af dæmning, stibord og sluser. Byrådet har hertil bemærket, at kommunen vil være villig til at forestå de fornødne arbejder i så henseende, men at udgifterne bør deles mellem staten og kommunen på samme måde som det i kendelsen fastsatte erstatningsbeløb til ejeren. Overfredningsnævnet har herefter vedtaget at lade det pågældende areal, nemlig matr. nr. 1a Over og Neder Ørkilds Mølle, udgå af fredningen.

Overfredningsnævnet mener derimod, at fredningen vedrørende de øvrige arealer af de i kendelsen anførte grunde bør opretholdes.

Under besigtigelsen blev det bemærket, at der aflæsses gadeaffald på det lavtliggende areal ved Kobberbækken, og overfredningsnævnet har overvejet, om sådan aflæsning burde forbydes. Under forhandlinger herom med byrådet er det blevet oplyst, at bortkørselen af det omhandlede gadeaffald er overdraget til vognmand Erik Lund, som tillige er lejer af det areal, hvorpå aflæsningen finder sted. Vognmand Erik Lund har udtalt, at han vil opsige sin lejekontrakt, hvis aflæsningen på det ovennævnte areal forbydes. Mellem stadsingeniøren og vognmanden er der derefter truffet følgende aftale:

1. Der må ikke påfyldes andet end ren fyld. Papir og andre større urenheder må føres andet steds hen.
2. Påfyldningen skal finde sted efter anvisning af stadsingeniøren og således, at der kun påfyldes på et begrænset areal ad gangen.
3. Fylden skal pløjes ned i undergrunden med regelmæssige mellemrum, f. eks. hver anden måned.

Overfredningsnævnet vil kunne tiltræde, at en bestemmelse om aflæsning af affald udformes i overensstemmelse med denne aftale.

T h i b e s t e m m e s :

Den af fredningsnævnet for Svendborg amt den 29. november 1949 afsagte kendelse vedrørende fredning af nogle arealer ved Ørkilds Mølle i Svendborg stadfæstes forsåvidt angår matr. nr. 1d Over og Neder Ørkilds Mølle, matr. nr. 1k af Ørkilds Mølle og matr. nr. 2am smstds., dog således, at der skal gælde følgende bestemmelser om aflæsning på arealerne:

1. Der må ikke påfyldes andet end ren fyld. Papir og andre større urenheder må føres andet steds hen.
2. Påfyldningen skal finde sted efter anvisning af stadsingeniøren og således, at der kun påfyldes på et begrænset areal ad gangen.
3. Fylden skal pløjes ned i undergrunden med regelmæssige mellemrum, f. eks. hver anden måned.

Fredningsnævnets kendelse ophæves forsåvidt angår matr. nr. 1a Over og Neder Ørkilds Mølle.

Grænserne for de fredede arealer er vist på et kort nr. Sv. 104, som er vedhæftet nærværende kendelse.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

F. Grage

overfredningsnævnets sekretær

FREDNINGSNÆVNET>

U D S K R I F T

af

forhandlingsprotokollen for fredningsnævnet for Svendborg amtsråds kred.

År 1949 den 29. november foretog nævnet på tingstedet i Fåbor, beklædt, af suppleanten for formanden, est. dommer J. Hvass, sagen
14-1948

Spørgsmål om fredning af
nogle arealer ved Ørkilds
mølle i Svendborg.

Der fremlagdes og afsagdes en af nævnets medlemmer under-
skrevet sålydende

K e n d e l s e .

Ved skrivelse af 8-6-1948 har Danmarks Naturfredningsforening, gennem sin lokalkomite for Svendborg begæret en fredning foretaget af forskellige arealer af ejendommene matr.nr. 1a og 1d, Over og Neder Ørkilds mølle, Svendborg købstad, og 1k og 2am, Ørkilde mølle, Svendborg købstad, der blandt andet omfatter ruinerne af Ørkild slot og den foran ruinerne liggende mølledam.

Som begrundelse for begæringen er anført, at "dette parti danner sammen med Nyborgvej og de langs denne vej plantede meget smukke træer en smuk nedkørsel til Svendborg by, og hele billedet med mølledammen, slugt, bakke drag og skov danner i forening et billede af megen naturskønhed - den gamle vandmølle og det nyere alderdomshjem medvirker også til at skabe den gode helhed."

Nationalmuseet har i skrivelse af 13-7-1948 anført, at "museet må lægge megen vægt på at ruinernes omgivelser sikres i henhold til naturfredningslovens § 2 mod ny bebyggelse og andre indgreb i deres nuværende karakter."

Ejerne af de af sagen omfattede arealer er for så vidt angår matr.nr. 1a; dekoratør M.C. Madsen, og for så vidt angår matr.nr. 1d, 1k og 2am; Svendborg kommune.

Nævnet har afholdt møder med de i sagen interesserede parter den 2. december 1948 og den 22. oktober 1949.

Svendborg kommune har i skrivelse af 17/5 1949 tilbudt til hel eller delvis opfyldelse af sin part af udgifterne ved fredningen at påtage sig at sørge for den fremtidige oprensning af dammen. Derimod har man fra kommunens side ikke påstået sig tilkendt erstatning.

Ejeren af matr.nr. 1a, har påstået sig tilkendt en erstatning på 14.000 kr. Han har i så henseende anført, at han har købt ejendommen i maj måned 1948 med den hensigt at nedlægge det i ejendommens bygninger værende mølleri og at udtørre mølledammen, som derefter kunde anvendes til gartneri eller frugtavl. Arealet udgør ca. 3300 kvadratmeter og når handelsværdien sættes til 2kr. pr. kvadratmeter udgør tabet 6.500 kr. Hertil kommer udgifterne til opretholdelse og vedligeholdelse af mølledammen, hvilket anslås

til 300 kr. årlig, hvilket taget 25 gange vil udgøre: 7.500 kr.

Nævnets medlemmer er enige om at den fremsatte begæring om fredning bør tages til følge. Det i sagen omhandlede areal, der på et originalkendelsen vedhæftet kort er fremhævet med røde kryds fredes herefter således at der på områderne ikke må opføres bygninger af nogen art, herunder boder og skure eller anbringes andre indretninger, der kan virke misprydende, herunder ledningsmaster og lignende. Der må ikke på arealerne foretages beplantninger, der kan hindre udsigten til eller fra ruinen. Den på arealet værende mølledam skal opretholdes som vandareal og vandstanden i den må derfor ikke sænkes, ligesom den skal holdes vel oprenset og vedligeholdt.

For den ulempe, der for dekoratør Madsen opstår derved at han ikke kan udtørre mølledammen og anvende den til dyrkning, findes der at måtte tillægges ham erstatning. Denne findes passende at kunne sættes til 1,25 kr. pr. kvadratmeter, og da arealet ifølge en af en landinspektør under sagen foretaget opmåling har en størrelse af 3.604 kvadratmeter, vil den udgøre 4.505 kr., der udredes med halvdelen af statskassen og halvdelen af Svendborg kommune.

Arealet 3.604 kvadratmeter omfatter ifølge arealattesten fundamentet udfør møllens bygning samt slusen nord for bygningen.

Hvorvidt den halvdel af erstatningen, der udredes af kommunen, vil kunne fyldestgøres ved at kommunen påtager sig pligt til oprensning som foran nævnt findes ikke at kunne afgøres af nævnet. Derimod finder nævnet at måtte fastslå, at omkostninger ved vedligeholdelse af dammen afholdes af det offentlige.

Thi bestemmes:

Det foran nærmere beskrevne areal af matr.nr. 1a og 1d Øvre og Nedre Ørkilds møller, Svendborg, og 1k og 2am, Ørkilds mølle, Svendborg købstad, fredes som nærmere foran beskrevet mod udredelse af den foran fastsatte erstatning.

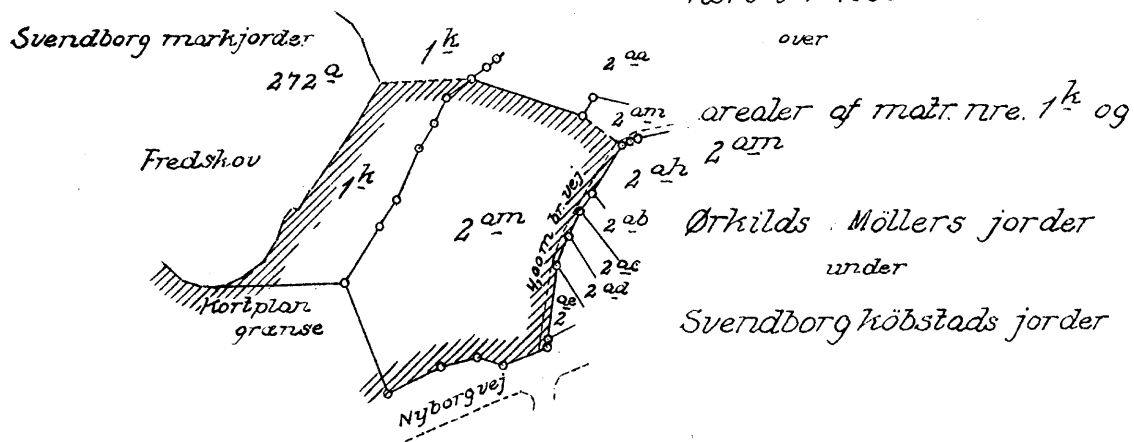
J. Hvass.

Carl Olsen.

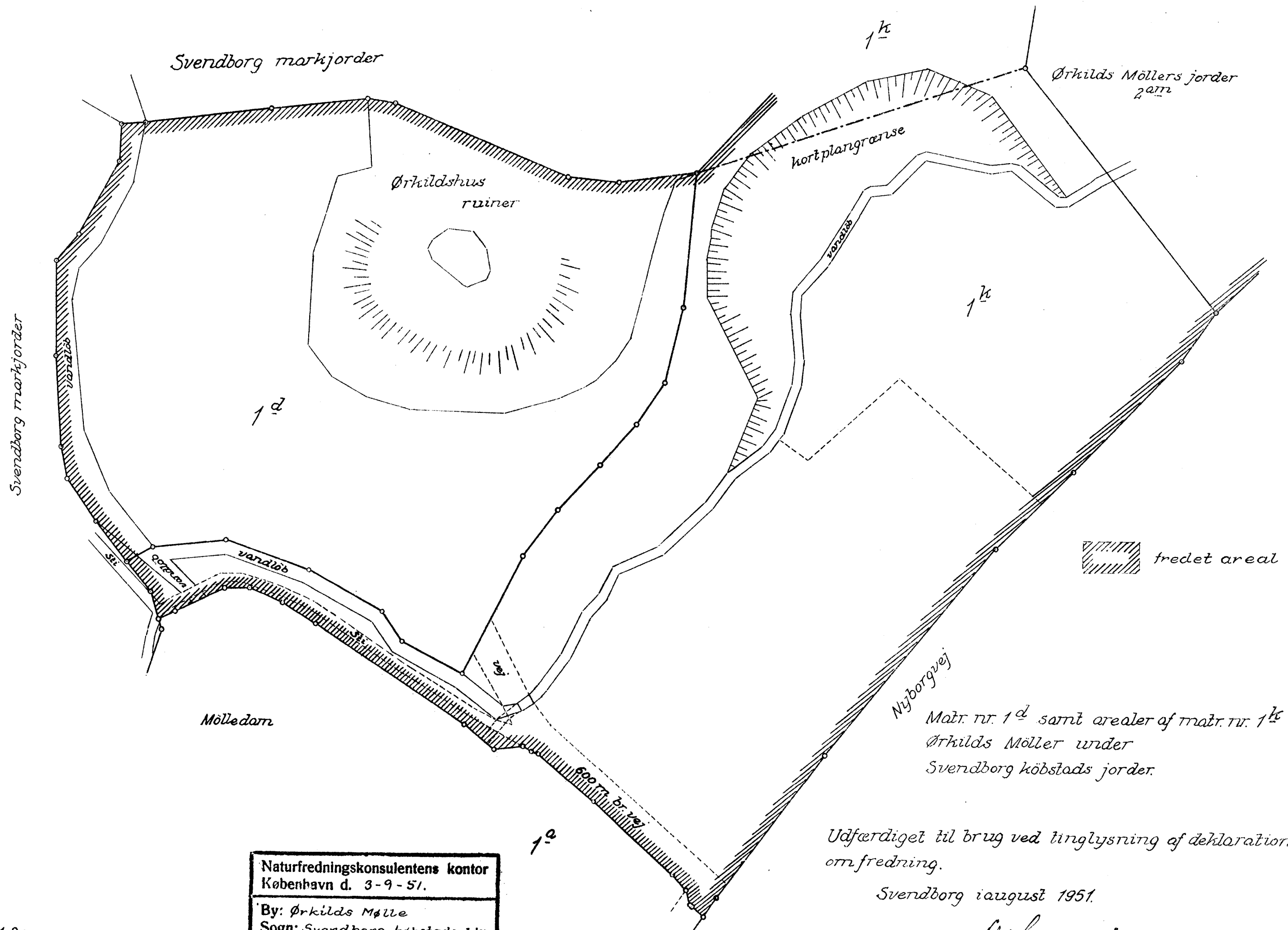
A. Keilgaard.

KORT>

Kort i 1:4000
over

arealer af matr. nr. 1^k og 2^{am}
Ørkilds Möllers jorder
under
Svendborg købstads jorder

Naturfredningskonsulentens kontor
København d. 3-9-51.
By: Ørkilds Mølle
Sogn: Svendborg købstads jdr.
Plan nr. Sv. 104.

Udfærdiget til brug ved tinglysning af deklaration om fredning.

Svendborg i august 1951.

W. Sunigaard
Landinspektør

DISPENSATIONER>

Afgørelser – Reg. nr.: 01266.00

Dispensationer i perioden: 25-11-1997 - 25-09-1998

**FREDNINGSNÆVNET
FOR
FYNS AMT**

Toftevej 31, 5610 Assens
Tlf. 64 71 10 20 - Telefax 64 71 55 20

Dato: 25.11.97.

Journal nr.: Frs. 32/1997.

Fyns Amt
Miljø- og Arealafdelingen
Amtsgården
Ørbækvej 100
5220 Odense SØ

REG. NR. 1266.00.

Ved skrivelse af 26. juni 1997 har Fyns Amt i forbindelse med udarbejdelse af plejeplan for Ørkild Voldsted forelagt nævnet en sag vedrørende ulovlig etableret kolonihaver i strid med Overfredningsnævnets kendelse af 13. september 1951.

Fredningsnævnet har afholdt møde og besigtigelse i sagen.

Det fremgår af Overfredningsnævnets kendelse af 13. september 1951, at området er fredet, således at der ikke på området må opføres bygninger af nogen art. Fredningskendelsen er begrundet med:

"dette parti danner sammen med Nyborgvej og de langs denne vej plantede meget smukke træer en smuk nedkørsel til Svendborg by, og hele billedet mod mølledammen, slugt, bakkedrag og skov danner i forening et billede af megen naturskønhed - den gamle vandmølle og det nyere alderdomshjem medvirker også til at skabe den gode helhed."

Svendborg Kommune har herefter dels i en skrivelse af 13. maj 1997 til Fyns Amt, hvilken skrivelse er videresendt til fredningsnævnet, dels under det møde, som fredningsnævnet har afholdt i sagen, anmodet om, at alle kolonihaverne med huse i område 5 i Skov- og Naturstryrelsens helhedsplan bevares, idet disse huse i haveforeningen "Slugten" ikke misklæder området eller generer udsigten fra

SN 1996-1211/7-0001.

Nyborgvej ved voldstedet og Borgbanken. Kommunen har erklæret sig indforstået med, at kolonihaverne i område 6 og område 4 fjernes og har endvidere oplyst, at man vil fjerne nogle af de høje træer i "Slugten".

Kommunen har anført, at kolonihaverne med huse er anlagt succesivt fra 1950'erne og fremover og således ligget der i så mange år, at de bør kunne få lov til at blive liggende også når henses til, at de ikke, som ovenfor anført, generer udsigten til og fra voldstedet.

Kommunen har oplyst, at kolonihaverne ligger på jor, der ejes af kommunen. Der er indgået lejekontrakt, og disse lejekontrakter udløber 1. januar 2006.

Under mødet tilkendegav Skov- og Naturstyrelsens repræsentant, at man i øjeblikket er i gang med istandsættelse af voldstedet, og det vil være meget uheldigt, såfremt kolonihaverne får lov til at blive liggende. Området er endvidere omfattet af 100 meter-bygge-linien fra fortidsminde.

Danmarks Naturfredningsforenings repræsentant og repræsentanter for Svendborg Museum har tilsluttet sig Skov- og Naturstyrelsens synspunkt med tilføjelse fra museets repræsentant, at der er tale om en rodet bebyggelse, der stærkt generer udsigten fra voldstedet.

Amtets repræsentant har ligeledes udtalt, at der ikke bør meddeles dispensation til det ansøgte om bibeholdelse af kolonihaverne og fremhævet, at det er amtets opfattelse, at nævnet slet ikke kan dispensere til bibeholdelse af kolonihavehusene, idet der er et direkte forbud mod bebyggelse i fredningskendelsen, og det vil herefter stride mod fredningens formål at tillade, at husene får lov til at blive liggende. Såfremt husene skal have en sådan tilladelse, vil det kræve en ny fredningssag.

Danmarks Naturfredningsforening, Skov- og Naturstyrelsen og Amtet

samt repræsentanter for Svendborg Museum har ikke villet protestere mod, at der meddeles en frist til fjernelse af kolonihaverne med huse til 1. januar 2006.

Fredningsnævnet skal udtale:

I Overfredningsnævnets kendelse af 13. september 1951 er der et direkte forbud mod bebyggelse indenfor det fredede område for at sikre det smukke område mellem voldstedet og Nyborgvej. Fredningsnævnet finder herefter, at en efterfølgende godkendelse af de opførte huse, vil stride mod fredningens formål, hvorfor fredningsnævnet meddeler afslag på efterfølgende at godkende kolonihavehusene.

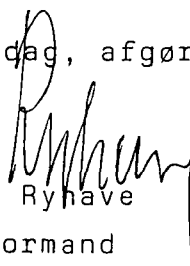
Under hensyn til, at kolonihavehusene er blevet opført fra 1950-erne og fremefter og således ligget der i mange år med Svendborg kommunes viden, findes der at måtte bevilges en rimelig frist til fjernelse af husene. Fristen findes passende at kunne fastsættes således, at den falder sammen med udløbet af lejeperioden.

Kolonihavehusene skal herefter være fjernet senest 1. januar 2006.

Afgørelsen, der er enstemmig, er truffet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Nævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 2, indbringes for Naturklagenævnet af de i samme lovs § 86 nævnte klageberettigede. Klagen indgives skriftligt til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

L. Ryhave

formand

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen

25 SEP. 1998

J.nr.: 97-121/420-0004

jds 23 SEP. 1998

REG. NR. 1266.00.

Afgørelse

i sagen om kolonihaverne ved Ørkild Voldsted i Svendborg Kommune.

Fredningsnævnet for Fyns Amt har den 25. november 1997 meddelt afslag på anmodning om dispensation fra en fredning med henblik på at bevare en række kolonihavehuse ved Ørkild Voldsted i Svendborg Kommune. Afgørelsen er påklaget til Naturklagenævnet af Svendborg Kommune.

I forbindelse med udarbejdelsen af en plejeplan for Ørkild Voldsted er Fyns Amt blevet opmærksom på, at der i det fredede område er opført en række kolonihavehuse.

Amtet har herefter forelagt sagen for Fredningsnævnet for Fyns Amt, der i den anledning har foretaget besigtigelse af området.

Kolonihavehusene ligger i et område på i alt ca. 4,8 ha., der ved Overfredningsnævnets kendelse af 13. september 1951 er fredet. Indenfor det fredede område, er der ifølge kendelsen forbud mod bebyggelse.

Af Overfredningsnævnets kendelse af 13. september 1951 fremgår følgende om baggrunden for fredningen:

"dette parti danner sammen med Nyborgvej og de langs denne vej plantede meget smukke træer en smuk nedkørsel til Svendborg by, og hele billedet mod mølledammen, slugt, bakkedrag og skov danner i forening et billede af megen naturskønhed - den gamle vandmølle og det nyere alderdomshjem medvirker også til at skabe den gode helhed".

12117-0001 /
83

Endvidere fremgår, at Nationalmuseet oprindeligt anførte, at "museet må lægge megen vægt på at ruinernes omgivelser sikres i henhold til naturfredningslovens § 2 mod ny bebyggelse og andre indgreb i deres nuværende karakter."

Af fredningsbestemmelserne fremgår, at "der på områderne ikke må opføres bygninger af nogen art, herunder boder og skure...". Videre er det bestemt at "der må ikke på arealerne foretages beplantninger, der kan hindre udsigten til eller fra ruinen".

Kolonihaverne med husene er etableret fra 1950'erne og fremover, og har således ligget der i mange år.

Husene er opført på en ejendom der er ejet af kommunen. Af lejekontrakten fra 1960 fremgår bl.a. " Der gives lejereren ret til i de enkelte haver at bygge lysthuse af træ, men forinden opførelsen skal tegninger godkendes af kommunen..." Desuden fremgår "Fra kommunens side kan lejemålet, forudsat der ikke foreligger forhold som anført i § 4, tidligst opsiges til 1. april 1980". I 1986 er der udarbejdet et tillæg til lejekontrakten, hvorefter lejemålet er uopsigeligt fra kommunens side indtil 1. januar 2006.

Området, hvori de omtvistede kolonihavehuse i haveforeningen "Slugten" ligger, er desuden omfattet af fortidsmindebeskyttelseslinien i naturbeskyttelseslovens § 18.

Under fredningsnævnets besigtigelse har Skov- og Naturstyrelsen oplyst, at man er i gang med at istandsætte voldstedet, og at det vil være uheldigt om kolonihaverne får lov til at blive liggende. Styrelsen har dog tilkendegivet, at man finder det rimeligt, at der meddeles en frist for nedlæggelsen af havekolonierne til 1. januar 2006.

Danmarks Naturfredningsforening og Svendborg Museum har bemærket, at der er tale om en rodet bebyggelse, der stærkt generer udsigten fra voldstedet.

Endelig har Fyns Amt udtalt, at det vil stride mod fredningskendelsens forbud mod bebyggelse indenfor området, og mod selve fredningens formål, hvis husene bliver liggende.

På denne baggrund har fredningsnævnet truffet afgørelse om, at kolonihavehusene skal fjernes senest den 1. januar 2006, idet en dispensation fra fredningen vil stride mod fredningens formål og således ikke kan meddeles efter naturbeskyttelseslovens § 50.

Svendborg Kommune har i sin klage over fredningsnævnets afgørelse anført, at kolonihavehusene i sig selv ikke strider mod fredningsbestemmelserne, at kommunen dels har gennemført og dels har indgået aftale om nedlæggelse af i alt 19 kolonihaver tæt på voldstedet (H/F Ørkild) og at bebyggelsen i havekolonien "Slugten" med 25 haver ikke på nogen måde hindrer udsigten mod voldstedet.

Kommunen finder det uforståeligt, at der nu efter ca. 40 års tilstedeværelse stilles krav om havehusenes fjernelse.

Endelig finder kommunen, at der i modsætning til krav om fjernelse af havehusene, vil være mere perspektiv i en modernisering af fredningen, således at denne tager udgangspunkt i pleje og formidling af det store voldsted.

Det fremgår i øvrigt af sagen, at Skov- og Naturstyrelsen i samarbejde med Fyns Amt, Svendborg Museum og Svendborg Kommune har udarbejdet en plejeplan for Voldstedet med henblik på at synliggøre og bevare voldstedet i dets oprindelige form og udseende. Kommunen tiltræder dog plejeplanen med forbehold for, at kolonihaverne bevares.

Til brug for Naturklagenævnets behandling af sagen har foreligget en række fotografier af området.

Naturklagenævnets afgørelse

I sagens behandling har samtlige af Naturklagenævnets 13 medlemmer deltaget (Lars Busck, Bent Hindrup Andersen, Ole Pilgaard Andersen, J.J. Bolvig, Aage Brusgaard, Leif Hermann, Svend Aage Jensen, Hans Kardel, Palle Kiil, Eva Møller, Hans Chr. Schmidt, Jens Steffensen og Svend Tanquist).

Et flertal på 11 medlemmer udtaler:

Fredningens formål er at sikre udsigten til og fra voldstedet samt at sikre at voldstedet og landskabet omkring dette bevares uændret. Med henblik herpå er der i fredningen fastsat bestemmelser om, at der ikke må opføres bygninger o.l.

De opførte 25 kolonihavehuse strider således mod såvel forbudet mod bebyggelse som mod selve fredningens formål.

Der findes fortsat at være en væsentlig samfundsmæssig interesse i at håndhæve fredningsbestemmelserne. Henset til at kolonihavehusene har eksisteret upåtalet i henved 40 år må hensynet til eventuelle berettigede forventninger imidlertid indgå ved vurderingen af sagen.

Lejeforholdet mellem haveforeningen "Slugten" og Svendborg Kommune kan opsiges den 1. januar 2006. Haveforeningens medlemmer har intet retskrav på at kunne bibeholde deres kolonihaver efter denne dato.

I forhold til kommunen som grundejer findes der ikke at foreligge væsentlige hensyn, idet kommunen burde have vidst, at kolonihavehusene var i strid med fredningen.

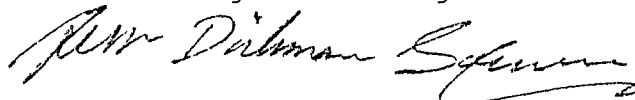
På denne baggrund finder flertallet, at der er sket en rimelig afvejning af de modstående hensyn ved at meddele en lang frist for fjernelse af kolonihavehusene, svarende til lejekontraktens bestemmelse om opsigelse.

Flertallet stemmer således for at stadfæste fredningsnævnets afgørelse.

Mindretallet (Aage Brusgaard og Hans Chr. Schmidt) stemmer for at ændre fredningsnævnets afslag til en dispensation, idet mindretallet finder, at hensynet til ejerne af kolonihavehusene bør tillægges særlig vægt.

I overensstemmelse med flertallets stemmeafgivning går Naturklagenævnets afgørelse herefter ud på, at Fredningsnævnet for Fyns Amts afgørelse af 25. november 1997 stadfæstes.

På Naturklagenævnets vegne

Jesper Dichmann Sørensen

Afgørelse af 28. september 2024

Ansøgning om dispensation fra fredning af Ørkild Voldsted i Svendborg Kommune til ændret arealanvendelse med klimatilpasningsprojekt.

Svendborg Kommune har ved mail af 4. juli 2023 fremsendt en ansøgning om dispensation til etablering af et klimatilpasningsprojekt på matr.nr. 1d, 1k og evt. 1l Ørkilds Møller, Svendborg Jorder.

Sagsfremstilling

Af ansøgningen der er dateret den 21. februar 2023, der indeholder visualiseringer og kortmateriale, fremgår blandt andet følgende:

" ...

Svendborg Kommune forbereder et projekt for klimatilpasning af Kobberbækken på strækningen fra Ørkilds Voldsted til udløbet i Svendborg Havn.

...

Baggrunden for projektet er at Kobberbækken med dens tilløb af Trappebækken i dag giver problemer med oversvømmelser af områder ved Ørkildsgade, Grusvig og ved Ørkilds Øverste Mølle. Med tiltagende klimaforandringer øges disse problemer i fremtiden. Med baggrund i de skader som oversvømmelserne afstedkommer er det Svendborg Kommunalbestyrelses vurdering, at der er behov for en samlet indsats, der fjerner eller reducerer risikoen ved oversvømmelser ifm. kraftig regn og skybrud.

Den primære årsag til oversvømmelserne er at de nederste knap 400 m af Kobberbækken er rørlagt og at rørlægningens dimension er for lille til at afvikle vandgennemstrømningen ved kraftig regn og skybrud. Dertil kommer hindringer i form af opstemninger af Kobberbækken både ved Øverste og Nederste Ørkilds Mølle.

Den oplagte løsning er at frilægge den rørlagte, nedre del og samtidig fjerne opstemningerne – med andre ord at genskabe det naturlige hydrauliske regime og give plads til vandet. Disse ændringer er behandlet i et dispositionsforslag udarbejdet for Svendborg Kommune. Inden næste skridt, som vil være udarbejdelse af et egentligt projekt, vil det være nødvendigt at afklare mulighederne for ændringer af mølledam og vandløb i forhold til fredninger og beskyttelseslinje.

Ved Øverste Ørkilds Mølle vil en fjernelse af opstemningen i form af frislusen skulle kombineres med ændringer af mølledammen og dele af såvel Kobberbækkens som Trappebækkens forløb ovenfor mølledammen. Det fredede areal for selve Ørkilds Voldsted (Fortidsmindefredning 411734: Ørkild Slots Voldsted) omfatter ikke Kobberbækkens forløb hvorimod Trappebækken nord for indløbet i mølledammen løber i kanten af fredningen. Ændringerne på vandløb og mølledam ligger imidlertid indenfor 100 m-beskyttelseslinjen omkring voldstedet. Endelig ligger ændringerne på Kobberbækkens øvre forløb indenfor

en arealfredning af voldstedets omgivelser ("Fredning 01266.00: Ørkilds Møller, Ørkild Slot"), som varetages af Fredningsnævnet for Fyn. Konsekvenserne beskrives nærmere herunder.

Projektets konsekvenser ift. "Fredning 01266.00: Ørkilds Møller, Ørkild Slot"

Projektet berører primært den del af arealfredningen som dækker engen øst for voldstedet. Her ændres Kobberbækkens nuværende næsten rette linjeføring til et slynget forløb. I den forbindelse sænkes koteringsen fra nord mod syd.

Mølledammen ligger udenfor arealfredningen.

På den vestlige side af voldstedet løber Trappebækken indenfor arealfredningen, men arbejderne her omfatter ikke en ændring af bækkens tracé, men kun en justering af bundkoterne. Længdeprofilen ændres således at der længst mod nord udlægges grus- og stenmateriale og mod syd sker en mindre afgravning.

Svendborg Kommunes begrundelse for indstilling

En gennemførelse af den beskrevne klimatilpasning ved Øverste Ørkilds Mølle er begrundet i dels behovet for at sikre området syd for mølledammen mod skader ifm skybrud, dels i at sikre at Svendborg Kommune lever op til kravene i Vandplanen om etablering af god økologisk tilstand i Kobberbækken senest i 2027.

Gennem den konkrete udformning af det foreslåede projekt vil Svendborg Kommune sikre, at projektet lever op til målene for klimatilpasning og forbedret biodiversitet samtidig med at der tages de nødvendige hensyn til de kulturarvsverdier som bla. arealfredningen sigter mod at beskytte.

Projektets primære indvirkning på landskabet vil være, at Kobberbækkens nuværende rette forløb på engen lige øst for voldstedet ændres til et mere slynget forløb. I den forbindelse vil vi henvise til ældre kort fra 1823 og 1925 (bilag 1) som viser, at Kobberbækken på denne strækning over engen i sin tidligere form har haft en mere slynget fremtræden.

Mølledammen, som ligger udenfor fredningen, ønskes i projektet beskåret i den vestlige ende og til gengæld forøget mod øst. Den østlige udstrækning fremgår tilsvarende af ældre kort fra 1823 og 1925 (bilag 1). I forbindelse med ændringen af mølledammens udstrækning mod vest nedlægges tillige frislusen, som i dag udgør en hindring for faunaens frie bevægelighed.

..."

Af en udateret projektbeskrivelse vedhæftet som bilag 1 til ansøgningen fremgår blandt andet følgende:

" ...

Eksisterende forhold

Kobberbækken og Trappebækken er naturlige vandløb med relativt stort fald og med udløb i havnebassinet i Svendborg. Kobberbækkens udspring er nordøst for Svendborg, mens udspringet af Trappebækken er ved Heldager nord for Svendborg. Kobberbækken og Trappebækken har i dag sammenløb umiddelbart opstrøms for Øverste Ørkilds Mølle, hvor de begge danner grundlag for mølledammen ved Øverste Ørkilds Mølle. Nedstrøms for Øverste Ørkilds Mølle er vandløbet benævnt Kobberbækken. Kobberbækken er rørlagt over havnearealet og Kobberbækken og Trappebækken er kunstigt opstemmet ved den tidligere Nederste Ørkilds Mølle og Øverste Ørkilds Mølle. Ved Nederste Ørkilds Mølle er der et samlet styrtfald på ca. 2 m, mens der tilsvarende er et styrtfald på ca. 4 m ved Øverste Ørkilds Mølle. Kobberbækken er på en ca. 400 m lang strækning rørlagt inden bækkens udløb i Svendborg Havn. Opstemningerne og rørlægningen er en udfordring i forbindelse med afledning af vand fra oplandet under skybrudshændelser, da disse barrierer hydraulisk udgør en risiko for oversvømmelse af de omkringliggende arealer. Samtidig gør opstemningerne og rørlægningen, at det ikke er muligt for fisk og fauna at vandre opstrøms og nedstrøms i vandløbssystemet. Den frie vandring er en forudsætning for, at eksempelvis ørreden kan gennemføre sin livscyklus. Opstemningerne er stærkt medvirkende til, at der ikke er god økologisk tilstand i henhold til EU's

juridisk forpligtende Vandrammedirektiv. Svendborg Kommune skal sikre målopfyldelse om god økologisk tilstand for Kopperbækken og Trappebækken.

Skovene, der omkranser Trappebækken og Kopperbækken, udgør sammen med området ved den nuværende mølledam for Øverste Ørkilds Mølle gode og attraktive rekreative muligheder for svendborgenserne og benyttes flittigt. Der er særligt omkring mølledammen og Ørkilds Borg etableret en lang række vandre- og forbindelsesstier. Den rekreative sammenhæng med Svendborg Havn er dog stort set ikke eksisterende.

Projektets formål

Klimatilpasning af Kopperbækken har til formål at fjerne risikoen for oversvømmelser ved kraftig regn og skybrud i området ved Ørkildsgade og Grusvig og områder ved Ørkilds Øverste Mølle. Samtidig vil en klimaindsats bidrage til positive synergieffekter i form af forbedret biodiversitet og dermed at vandløbet lever op til målsætningen i Vandrammedirektivet og de statslige vandplaner. Endelig forbedres mulighederne for at skabe ny bynatur og nye rekreative blå/grønne forbindelser i byen. Disse gevinster skal ses i sammenhæng med Svendborg Kommunes arbejde med at byudvikle Godsbanearialet. Her tænkes en frilægning af Kopperbækken at bidrage med rekreative kvaliteter som led i byudviklingen.

Baggrunden for projektet

I forbindelse med skybrudshændelser i Svendborg er der gentagne gange sket oversvømmelser af veje, ledningsanlæg og ejendomme i området ved foden af Nyborgvej og ved Ørkildsgade/Grusvig, blandt andet som konsekvens af at Kopperbækken er gået over sine bredder.

Kopperbækken og Trappebækken afvander naturligt en stor del af Svendborgs nordlige og østlige bydele, og vandløbene er derfor en væsentlig medvirkende årsag til betydelige skader på bygninger, infrastruktur mv. En håndtering af oversvømmelse fra vandløbene er derfor også øverst på Svendborg Kommunes prioriteringsliste i forbindelse med den kommende Klimahandleplan.

...

Svendborg Kommune har netop fået kortlagt de potentielle skader i forbindelse med oversvømmelser lokalt i området omkring Ørkildsgade og hvis der ikke klimatilpasses, må der forventes skadesomkostninger på 1.2 mio. kr. årligt eller 17 mio. kr. ved en kraftig skybrudshændelse.

Afledningen af vand via Kopperbækken ved havnearealet sker gennem en underjordisk 400 m lang beton rørlagt strækning, der har for lille en kapacitet i forbindelse med skybrud. Den rørlagte strækning er etableret fra 1930'erne og frem til 1950. Svendborg Kommune ejer strækningen og har vedligeholdelsespligten.

Der er derfor behov for at anvise løsninger til at klimatilpasse Svendborg omkring Kopperbækken og havnearealet ved det tidligere Godsbanearial.

...

En klimaindsats i forhold til udfordringerne ved Kopperbækken og Trappebækken giver samtidig muligheder for at genskabe vandløbenes oprindelige biodiversitet og dermed leve op til EU's vandrammedirektiv. Rekreativt opnås der endvidere mulighed for at binde Svendborg Havn og den bymæssige udvikling på Godsbanearialet sammen med Ørkilds Voldsted, Rottefælden, Caroline Amalieskovene og den nordlige bydel ved Tved. Området har potentiale til at blive den blå og grønne forbindelse mellem byen og oplandet.

Der findes imidlertid ikke nogen "lette" løsninger til at tilpasse områderne langs med Kopperbækken til fremtidens klima med hyppigere skybrudshændelser. Det skyldes, at byens udvikling har fjernet vandløbenes naturlige hydrologi, og vandløbenes naturlige oversvømmelseszone er udnyttet til erhverv, infrastruktur og boliger. Tilsvarende indebærer opstemninger ved møllerne, at skybrud risikerer at

oversvømme bygninger og arealer, og at fisk og andre fauna forhindres i at benytte vandløbet som spredningskorridor.

Projektbeskrivelse

Det samlede projekt for klimatilpasning af Kobberbækken er beskrevet i dispositionsforslaget "Klimatilpasning ved genåbning af Kobberbækken", som fremlægges til politisk behandling forår 2023. I det følgende beskrives projektet for omlægning af Trappebækken og Kobberbækken i området ved Ørkild Borgs Voldsted og Øverste Ørkilds Mølle samt regulering af mølledammen på dette sted. Se endvidere visualiseringer på side 10-12.

De fremtidige dimensioner af Kobberbækken og Trappebækken er tilpasset til at skulle rumme afledning af vand fra oplandet i forbindelse med kraftig regn og skybrud.

Forslaget vil give klimatilpasning og sikre ejendommene omkring Nyborgvej 25 mod utilsigtede oversvømmelser, og der vil samtidig ske en forøgelse af biodiversiteten langs med og i Kobberbækken og Trappebækken.

Projektet tager udgangspunkt i et sandsynligt, oprindeligt historisk forløb af Kobberbækken og Trappebækken fra før der blev foretaget en opstemning af vandløbene til brug for vandmølledrift ved Øverste Ørkilds Mølle. Af hensyn til de kulturhistoriske forhold er projektet i videst muligt omfang tilpasset det terræn som knytter sig til det nu nedrevne mølles placering og mølledammen.

...

Forslaget skaber den nødvendige frie passage i opstrøms og nedstrøms retning for Øverste Ørkilds Mølle ved at forlægge Trappebækken og Kobberbækken til et forløb længst mod vest i den nuværende mølledam. Med henblik på at genetablere det 'oprindelige' forløb af Trappebækken og Kobberbækken skal mølledammen tømmes for vand ved, at den nuværende stemmeværkskonstruktion ved frislusen sænkes henover længere tid. Det aflejrede sediment i mølledammen opgraves og terrænet tilpasses med nye flade naturlige anlæg. Der etableres et nyt forløb af Trappebækken fra det nuværende indløb i mølledammen mod øst og Trappebækkens forløb trækkes dermed væk fra foden af Ørkilds Borgbanke. Trappebækkens bundbredde vil få et varieret udtryk ligesom tilfælde er i dag på strækninger opstrøms gennem Caroline Amalieskoven.

Projektet er her vist ift eksisterende forhold som vist på luftfoto fra 2022. Bemærk at Øverste Ørkild Mølles bygninger endnu ikke er nedrevet på tidspunktet, hvor fotoet er optaget.

Kobberbækken føres i et nyt slynget forløb med udgangspunkt i det nuværende forløb omtrent 100 m opstrøms for bækkens nuværende indløb i mølledammen. Kobberbækkens bundbredde gives ligeledes et varieret udtryk, hvilket giver mulighed for flere forskellige strømløb og profiler.

Kobberbækken og Trappebækken får et nyt sammenløb i den nuværende mølledam og føres sammen videre nedstrøms til et gennemløb ved den nuværende frisluse, hvor opstemningen er fjernet. Nedstrøms for frislusen opbygges der en ny højere beliggende bund faldende til det eksisterende bundniveau omtrent 100 m nedstrøms i Kobberbækken.

Den nuværende dæmning bevares og der etableres en ny sti på toppen af dæmningen. Som forbindelse fra Caroline Amalievej til stisystemet ved Nyborgvej opføres en træbro ved frislusen, hvilken grundet de relative store terrænmæssige forskelle vil få et udtryk af en 'slugt-bro'. Det bemærkes at stisystemer er foreslåede og dele af disse vil forløbe over matrikler, der i dag er privatejede.

I udgangspunkt føres næsten alt vandet i Kobberbækken og Trappebækken i de(t) nye forløb gennem et nyt lavere naturligt hældende terræn i den eksisterende mølledam. Der findes i dag en sø med parklignende

karakter mellem Trappebækken og Caroline Amalievej. Søen forsynes med vand fra Trappebækken og har et afløb til den nuværende mølledam. Søen forsynes i fremtiden med en mindre delvandmængde fra Trappebækken og afløbet fra søen etableres som et 'kildeløb' over terræn i den nye ådal til en diffus tilledning til Kobberbækken.

Mellem Nyborgvej og den genetablerede Kobberbækken etableres en terrænnær mindre 'mølledam'. Denne gamle mølledam forsynes med en mindre delvandmængde fra Kobberbækken og afløbet sker enten som et 'kildeløb' over terræn med et diffust tilløb til Kobberbækken eller som en reetablering af 'det tidligere mølleløb'. Som et alternativ til en vandtilførsel fra Trappebækken og Kobberbækken kan det undersøges, hvorvidt der er mulighed for en vandtilførsel via kildevæld fra de opstrøms liggende ådalsskrånninger.

Kobberbækken og Trappebækken forsynes på de nye strækninger med grus og sten i bunden og til dels op af brinkerne. Det kan overvejes at udplante hjemmehørende vandplanter på den nye lysåbne strækning af Kobberbækken og Trappebækken, da det vil skabe en stor fysisk variation til gavn for vandløbsfaunaen og fiskene. Den fysiske variation med et slyngende forløb, dybere strømrender og varierende bredder kan i udgangspunktet godt tillades på de nye strækninger, da der ikke er væsentlige tekniske bindinger at tage hensyn til.

Den nuværende mølledam reduceres for så vidt angår den vestlige side, men til gengæld tilføjes en vandflade mod øst, hvor dele af den nuværende eng inddrages til mølledam. Samlet set reduceres mølledammens vandflade fra eksisterende knap 3.000 m² til knap 2.400 m². Kobberbækken og Trappebækken føres til sammenløb, hvor de naturligt har haft det i den nedlagte mølledam.

Projektets konsekvenser ift. fredningen

Projektet berører primært den del af arealfredningen som dækker engen øst for voldstedet. Her ændres Kobberbækkens nuværende næsten rette linjeføring til et slyngt forløb. I den forbindelse sænkes koteringsen fra nord mod syd.

Mølledammen ligger udenfor arealfredningen.

På den vestlige side af voldstedet løber Trappebækken indenfor arealfredningen, men arbejderne her omfatter ikke en ændring af bækkens tracé, men kun en justering af bundkoterne. Længdeprofilen ændres således at der længst mod nord udlægges grus- og stenmateriale og mod syd sker en mindre afgravning.

Dispensationsansøgninger

Der ansøges om følgende dispensationer:

...

Fredning 01266.00: Ørkilds Mølle, Ørkild Slot

- Justering af Trappebækkens bundkote på strækningen fra nordenden af den nordlige mølledam ved Øverste Ørkilds Mølle til udløbet i den nuværende mølledam.
- Bearbejdning af engen øst for voldstedet, hvor Kobberbækkens forløb ændres fra en næsten ret linje til et mæandreret forløb. I forbindelse med ændringen af Kobberbækkens forløb hen over engen sænkes samtidig bundkoten gradvist fra nord til syd".

Af "indledende konsekvensvurdering af projekt for klimatilpasning ved genåbning af Kobberbækken" af 22. juni 2023 udarbejdet af Rambøll og vedhæftet fremsendelsesmailen fremgår blandt andet følgende:

" ...

Der findes en et antal træer i området omkring Ørkild og mølledammen, særligt på mølledammens østlige side som vurderes at kunne huse forskellige arter af flagermus og skråningerne i området kan muligvis også huse markfirben. Inden evt. fældning af træer og ændring af terræn, så bør disse forhold undersøges nærmere. Det bemærkes dog i forhold til nedenstående billede, at træer på dæmningen for mølledammen er fældet i forbindelse med fjernelse af de gamle møllebygninger.

...

Skovområderne opstrøms for Ørkild kan muligvis huse hasselmus, men det er tvivlsomt, hvorvidt de har kunnet passere den infrastruktur som ligger mellem de skovområder, hvor den er registeret og så skovområderne opstrøms Ørkild.

...

6.2 Det naturlige forløb, Øverste Ørkilds Mølle

Ved 'Det naturlige forløb' tages der udgangspunkt i et sandsynligt historisk forløb af Kobberbækken og Trappebækken fra før der blev foretaget en opstemning af vandløbene til brug for vandmølle drift ved Øverste Ørkilds Mølle. Forslaget skaber den nødvendige frie passage i opstrøms og nedstrøms retning for Øverste Ørkilds Mølle ved at forlægge Trappebækken og Kobberbækken til et forløb i den nuværende mølledam.

...

Med henblik på at genetablere det 'oprindelige' forløb af Trappebækken og Kobberbækken skal mølledammen tømmes for vand ved, at den nuværende stemmeværkskonstruktion ved frislusen sænkes langsomt henover længere tid. Det aflejrede sediment i mølledammen opgraves og terrænet tilpasses med nye flade naturlige anlæg. Mølledammen er senest oprenset i 2015.

Der etableres et nyt forløb af Trappebækken fra det nuværende indløb i mølledam og ind i mølledammen mod øst og Trappebækkens forløb trækkes dermed væk fra foden af Ørkilds Borgbanke. De indledningsvist foreslåede dimensioner for Kobberbækken kan ses i Tabel 3.

...

Det nye forløb af Kobberbækken kan etableres som et dobbeltprofil. Det indre profil får en bredde på 1 meter og dobbeltprofilet vil sikre, at der altid er en passende vanddybde for vandløbsfaunaen, mens det ydre profil sammen med den genetablerede ådal vil medvirke til at sikre en stor vandføringsevne ved store afstrømninger. Vandløbsbunden etableres med et fald som ligger mellem ca. 17 og 24 ‰.

...

Trappebækkens bundbredde vil få et varieret udtryk ligesom tilfælde er i dag på strækninger opstrøms gennem Caroline Amalieskoven.

Kobberbækken og Trappebækken får et nyt sammenløb i den nuværende mølledam og føres sammen videre nedstrøms til et gennemløb ved den nuværende frisluse, hvor opstemningen er fjernet. Nedstrøms for frislusen opbygges der en ny højere beliggende bund faldende til det eksisterende bundniveau omtrent 100 m nedstrøms i Kobberbækken.

Den nuværende dæmning sænkes lidt og der kan etableres en ny sti på toppen af dæmningen. Som forbindelse fra Caroline Amalie Vej til stisystemet ved Nyborgvej opføres en træbro ved frislusen, hvilken grundet de relative store terrænmæssige forskelle vil få et udtryk af en 'slugt-bro'.

I udgangspunkt føres næsten alt vandet i Kobberbækken og Trappebækken i de(t) nye forløb gennem et nyt lavere naturligt hældende terræn i den eksisterende mølledam. Der findes i dag en sø med parklignende karakter mellem Trappebækken og Caroline Amalievej. Søen forsynes med vand fra Trappebækken og har et afløb til den nuværende mølledam. Søen forsynes i fremtiden med en mindre delvandmængde fra Trappebækken og afløbet fra søen etableres som et 'kildeløb' over terræn i den nye ådal til en diffus tilledning til Kobberbækken.

Mellem Nyborgvej og den genetablerede Kobberbækken etableres en terrænnær 'mølledam'. Denne mølledam forsynes med en mindre delvandmængde fra Kobberbækken og afløbet kan ske som et 'kildeløb'

over terræn med et diffust tilløb til Kobberbækken. Som et alternativ til en vandtilførsel fra Trappebækken og Kobberbækken kan det undersøges, hvorvidt der er mulighed for en vandtilførsel via kildevæld de opstrøms liggende ådalsskråninger.

Kobberbækken og Trappebækken forsynes på de nye strækninger med grus og sten i bunden og til dels op af brinkerne. Det kan overvejes at udplante hjemmehørende vandplanter på den nye lysåbne strækning af Kobberbækken og Trappebækken, da det vil skabe en stor fysisk variation til gavn for vandløbsfaunaen og fiskene. Den fysiske variation med mæandering, dybere strømrender og varierende bredder kan i udgangspunktet godt tillades på de nye strækninger, da der ikke er væsentlige tekniske bindinger at tage hensyn til.

...

7.2 Arealfredning Ørkild

Efter at have gennemlæst fredningskendelsen fra 1949 og kendelsen fra Overfredningsnævnet fra 1951 er det Rambølls opfattelse, at mølledammen ikke er omfattet af arealfredningen. Matriklen med mølledammen er dog senere belagt med en servitut, der pålægger opretholdelse af mølledam. Rambøll anbefaler, at dette forhold afklares i forbindelse med det videre arbejde med nærværende projektforslag for faunapassage i Kobberbækken og Trappebækken. Dispositionsforslaget skal forelægges for Fredningsnævnet for Fyn.

...

7.5 Det naturlige forløb, Øverste Ørkilds Mølle

7.5.1 Faunapassage og vandløbsbiologi

Ved etablering af det naturlige og historiske forløb af Kobberbækken og Trappebækken vil der etableres en ubrudt vandløbsbund og dermed vil den frie bevægelse af fisk, fauna, flora og dyr langs Kobberbækken og Trappebækken sikres. Vandløbsbunden i de to vandløb kan overordnet etableres med et fald som ligger mellem ca. 16 og 18 ‰, hvilket ligger indenfor vandløbenes naturgivne forhold. De foreslåede vandløbsprofiler vil sikre passende vanddybder for vandløbsfaunaen ved stort set alle afstrømninger som sikrer mulighed for faunapassage til alle tidspunkter. Som følge af forholdsvis høje strømhastigheder ved store afstrømninger må det forventes, at vandløbsfaunaen fortrinsvis bevæger sig i opstrøms retning ved mere moderate afstrømninger. Udformningen af vandløbsprofilet og udlægning af sten og grus vil skabe et varieret fysisk miljø som vil kunne sikre en god økologisk tilstand for smådyr, fisk og vandplanter. Som følge af vandløbets opbygning med varierende bredde og dybde er forventningen at der kan indfinde sig et varieret planteliv. Der vil med forslaget kunne forventes, at der vil ske indvandring af havørred på de opstrøms liggende strækninger af Trappebækken og Kobberbækken og at selve projektstrækningen vil fungere som gyde og opvækstområde. Passage for øvrige fiskearter som f.eks. ål vil muliggøres. Overordnet er migrationen for både opstrøms vandrende havørreder og nedtrækkende ørredyngel eller ørredsmolt sikret ved, at hele vandføringen (den lille mængde der føres til ny mølledam sker via et 'lukket rørtilløb fra Kobberbækken er ubetydelig) ledes i det nye forløb uden om mølledammen, så risikoen for fejlvandringer er reduceret til et absolut minimum. Samlet vurderes forslaget at ville medvirke til at sikre målopfyldelse i henhold til vandrammedirektivet.

7.5.2 Afvanding og klimatilpasning

Ved forslaget fjernes opstemningen for Øverste Mølle og der etableres et nyt forløb gennem mølledammen og den oprindelige ådal vil kunne håndtere væsentligt større vandmængder end den eksisterende frisluse som er i risiko for tilstopning. Ved fjernelse af opstemningen elimineres risikoen reelt for oversvømmelse af arealerne ved Ørkild og ejendommen Nyborgvej 25, da disse terrænmæssigt er højere beliggende end den fremtidige bund af Kobberbækken.

Forslaget vil fjerne behovet for vedligeholdelse af risteværket på frislusen.

Den foreslåede nye mølledam vil kun få tilført en meget begrænset vandmængde og vil ikke kunne oversvømme arealerne eller Nyborgvej 25. Terrænet kan indrettes så afløbet fra dammen sker ned i den nye ådal mod vest og ikke som nu mod syd.

Mølledammen udgør i den eksisterende situation kun et marginalt reservoir og er derfor uden reel betydning for at nedbringe oversvømmelser nedstrøms for Øverste Mølle. Der vil derfor ikke være nogen øget risiko for oversvømmelser ved fremadrettet ved at lede hovedparten af vandføringen uden om mølledammen.

...

7.5.5 Natur, Natura 2000 og bilag IV-arter

Projektet vil have en positiv effekt på de beskyttede vandløb, Trappebækken og Kobberbækken, ikke alene i projektområdet, men som følge af den forbedrede faunapassage også længere opstrøms, hvor projektet er afgørende for at opfylde målsætningerne for vandløbene.

Der er ikke registreret nogen bilag IV-arter i eller omkring mølledammen, men der er identificeret nogle opmærksomhedspunkter i forhold til eventuelle bilag IV-arter i projektområdet.

De mulige tilstedeværende arter er identificeret i afsnit 2.1.3 og i det følgende vurderes risikoen for påvirkning af disse arter.

Mølledammen kan potentielt huse stor vandsalamander, spidssnudet frø og springfrø. Mølledammen står i forbindelse med Kobberbækken og Trappebækken hvor der er fundet ørred, karusse, rudskalle og 3-pigget hundestejle¹¹. Tilstedeværelsen af fisk mindsker sandsynligheden for at padde i væsentligt omfang er til stede i mølledammen, men det kan ikke afvises at de findes der. Mølledammen er uden væsentlig vegetation og som følge af aflejringer af sediment fra vandløbene, så oprensnes mølledammen med jævne mellemrum.

En nedlæggelse af mølledammen vil potentielt kunne påvirke de eventuelt tilstede ovennævnte padde på lokaliteten.

Ved forslaget nedlægges den eksisterende mølledam og der etableres i stedet en ny mølledam på arealet mod øst. Den nye "mølledam" vil blive forsynet med vand fra et "lukket" rørindtag fra Kobberbækken og eventuelt fra skråningen mod Nyborgvej. Den nye mølledam vil blive lidt mindre end den eksisterende, men derudover vil den kunne huse samme dyreliv, herunder eventuelle ovennævnte padde. Den nye mølledam vil ikke have behov for oprensning som den eksisterende, hvilket vil være gavnligt for naturtilstanden og der vil kun medføres en begrænset mængde næringsstoffer, hvilket ligeledes vil være gavnligt for mølledammen. Etableres den nye "mølledam" i god tid før en eventuel nedlæggelse af den eksisterende mølledam, så er der mulighed for at evt. padde kan relokere. Dette skal der tages stilling til i en detailprojekteringsfase.

Der vil være uændrede muligheder for benyttelse af de terrestriske arealer for padde efterfølgende.

Det vil kun i meget begrænset omfang være nødvendigt at fælde nogen træer, dog vil de 8-10 træer på den østlige side af den eksisterende mølledam skulle fældes. Ved fældning af træerne fjernes der potentielt et mindre antal raste- og/eller overvintringssteder for de arter af flagermus som kan antages at være til stede i projektområdet. Store dele af arealerne omkring Ørkild/Trappebækken/Kobberbækken består af skov, så set i en sammenhæng vil antallet af træer der fjernes være uden større betydning for flagermus i området. Der kan laves en registrering af de aktuelle træer for at vurdere egnetheden for flagermus og der kan evt. laves en registrering af flagermusarter i projektområdet for at identificere arterne, herunder i hvilket omfang de er knyttet til træerne i projektområdet. Der vil fremadrettet være uændrede muligheder for at flagermus kan søge føde i projektområdet. Samlet vurderes det, at der ikke vil være risiko for at påvirke flagermus negativt i området omkring Ørkild/Trappebækken/Kobberbækken.

Markfirben kan sandsynligvis optræde i og omkring projektområdet, sandsynligvis særligt omkring skråningen på borgbanken og evt. på dæmningen for mølledammen og vejdamningen for Nyborgvej. Ved projektet vil der kun ske et mindre gennembrud af dæmningen for mølledammen og det vurderes, at der sandsynligvis ikke vil ske nogen negativ påvirkning af markfirben herved, da de altovervejende arealer findes på borgbanken og vejdamningen som ikke berøres ved anlægsarbejdet.

Etablering af ny mølledam vil inddrage en del af det ikke beskyttede eng-/græsareal øst for den nuværende mølledam. Arealet vil med overvejende sandsynlighed være at betragte som et § 3 areal med tilhørende krav om dispensation ved tilstandsændring, hvilket bør afklares ved en registrering af arealet.

En del af den beskyttede eng øst for Kobberbækken (HNV værdi på 3) vil blive inddraget til ny ådal og forløb af Kobberbækken og dermed vil en del af engen blive ændret til eng med vandløb. Der vil være basis for at ny natur vil kunne indfinde sig på de nye vandløbsskråninger til gavn for biodiversiteten.

Den nordvestlige sø bevares uændret i forhold til den eksisterende situation med et mindre vandindtag fra Trappebækken eller fra kildevæld langs ådalens skråningsfod længere opstrøms fra. Der vil som udgangspunkt ikke være nogen ændringer i det vand som løber ud af Kobberbækken i Svendborg Havn og projektet har ingen påvirkning af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området Det Sydfynske Øhav.
..."

Ved mail af 16. april 2024 har Svendborg Kommune fremsendt et uddybende notat fra kommunens rådgiver Rambøll vedrørende afværgeforanstaltninger i forbindelse med det ansøgte. Af notatet, der er dateret 15. april 2024, fremgår blandt andet følgende:

" ...

Arter og naturtyper I projektområdet findes der udover de beskyttede vandløb, Kobberbækken og Trappebækken en række beskyttede naturtyper (overdrev, eng og sø; Figur 5). Et areal øst for eksisterende mølledam som inddrages ved transformation af mølledammen, kan desuden være beskyttet eng.

...

I tillæg er der registreret padde i og omkring dammen (den gamle mølledam), hvor flere er opført på Habitatdirektivets Bilag IV (stor vandsalamander, springfrø). Derudover er der fundet lille vandsalamander, butsnudet frø og skrubtudse.

Bilag IV-arter

Der er observeret stor vandsalamander og springfrø i nærheden af projektet og ved mølledammen. Der kan desuden findes spidssnudet frø i området. Stor vandsalamander, springfrø og spidssnudet frø yngler i vandhuller af forskellig størrelse. De skal helst være solbeskinnede, med rent vand og uden fisk. Dybe, kolde eller forurenede vandhuller kan dog være sommerlevested, selv om de ikke egner sig som ynglested. Spidssnudet frø yngler også ved bredden af store søer og i overskyggede ellesumpe.

Der kan desuden findes følgende bilag IV-arter i området:

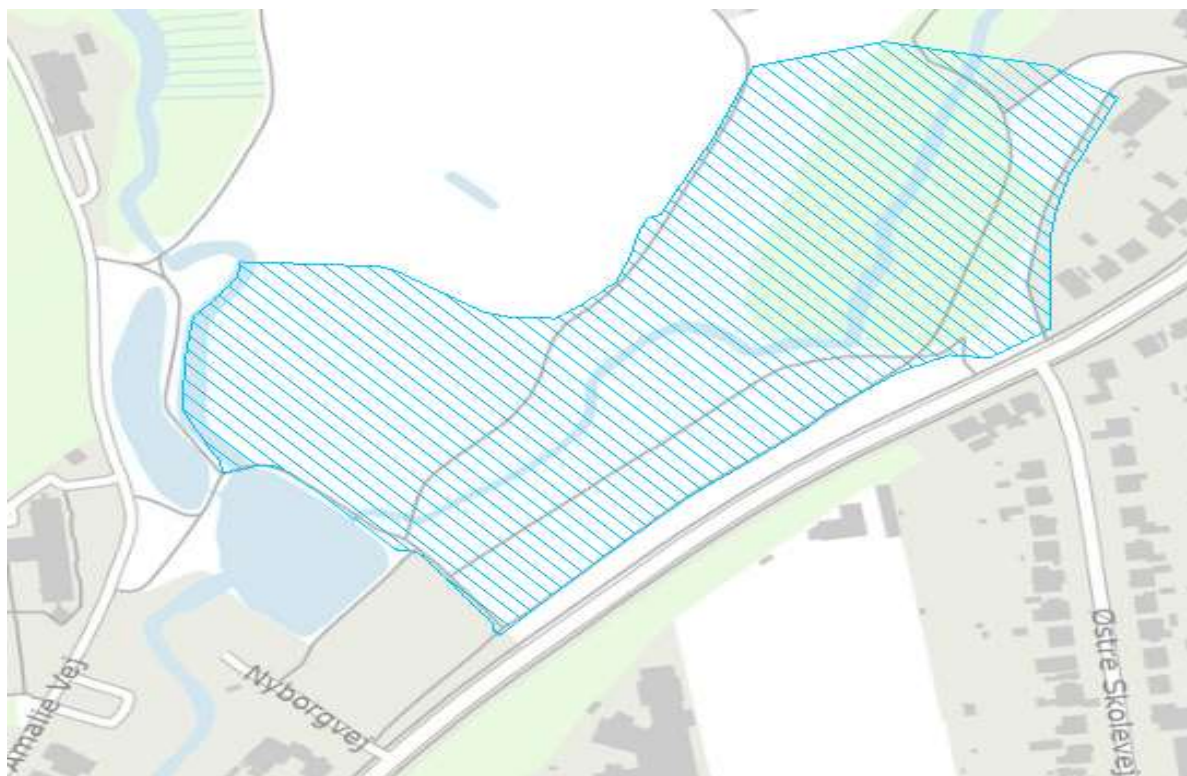
Sydflagermus. Yngle- eller rasteområder for sydflagermus vil kunne påvirkes af projekter, som indebærer forringelse af bygninger, da de yngler i huse. De vil desuden kunne blive påvirket af større ændringer af skovkantens placering, forløb og beskaffenhed. Projektet indebærer ikke ovennævnte ændringer og vurderes derfor ikke at kunne beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for sydflagermus.

Dværgflagermus, som er tilknyttet løvskovsrige områder som frodige løvskove, parker o.lign. De har sommerkvarter i huse, men også i hule træer. Da projektet omfatter fældning af et mindre antal træer, skal der derfor inden fældning foretages en vurdering af, om træerne kan være yngle- eller rasteområde for

dværgflagermus. Det skal desuden vurderes om den økologiske funktionalitet opretholdes og fældningen skal evt. foretages på et bestemt tidspunkt.

Træerne langs mølledammens østlige side er primært rød-el i forskellige størrelser. På luftfotos fra ca. midten af 1990'erne, kan der ses træer af en vis størrelse, mens der i dag også er meget unge træer langs mølledammen. Træerne varierer i størrelse fra meget tynde og lave træer op til enkelte træer med større stammediameter (30-40 cm) og en højde på over 10 meter. Alle træer er raske og er uden sprækker, hulheder eller løs bark (Figur 6 og Figur 7).

..."

Fredningen er på kortet med de eksisterende forhold vist med blå skravering.

Fredningen

Det ansøgte ligger inden for fredningen af Ørkilds Møller, Ørkil Slot, der blev fredet ved Fredningsnævnets kendelse af 29. november 1949 således som modificeret ved Overfredningsnævnets kendelse af 13. september 1951.

I fredningsnævnets kendelse er dele af ansøgningen og begrundelsen fra Danmarks Naturfredningsforenings begæring om fredning af området citeret således:

"Ved skrivelse af 8-6-1948 har Danmarks Naturfredningsforening gennem sin lokalkomite for Svendborg begæret en fredning foretaget af forskellige arealer af ejendommene matr.nr. 1a og 1d Over og Neder Ørkilds Mølle, Svendborg købstad, og 1k og 2am Ørkilds mølle, Svendborg købstad, der blandt andet omfatter ruinerne af Ørkild slot og den foran ruinerne liggende mølledam.

Som begrundelse for begæringen er anført, at "dette parti danner sammen med Nyborgvej og de langs denne vej plantede meget smukke træer en smuk nedkørsel til Svendborg by, og hele billedet med mølledammen, slugt, bakkedrag og skov danner i forening et billede af megen naturskønhed - den gamle vandmølle og det nyere alderdomshjem medvirker også til at skabe den gode helhed."

Nationalmuseets høringsvar af 13. juli 1948 i forbindelse med fredningssagens behandling er i fredningsnævnets kendelse citeret således:

"museet må lægge megen vægt på at ruinernes omgivelser sikres i henhold til naturfredningslovens § 2 mod ny bebyggelse og andre indgreb i deres nuværende karakter."

Fredningsnævnets kendelse har følgende indhold:

" ...

Det i sagen omhandlede areal, der på et originalkendelsen vedhæftet kort er fremhævet med røde kryds fredes herefter således at der på områderne ikke må opføres bygninger af nogen art, herunder boder og skure eller anbringes andre indretninger, der kan virke mispdydende, herunder ledningsmaster og lignende. Der må ikke på arealerne foretages beplantninger, der kan hindre udsigten til eller fra ruinen. Den på arealet værende mølledam skal opretholdes som vandareal og vandstanden i den må derfor ikke sænkes, ligesom den skal holdes vel oprenset og vedligeholdt.

..."

Overfredningsnævnets kendelse har følgende supplerende bestemmelser for det fredede areal:

" ...

Den af fredningsnævnet for Svendborg amt den 29. november 1949 afsagte kendelse vedrørende fredning af nogle arealer ved Ørkilds Mølle i Svendborg stadfæstes for så vidt angår matr.nr. Id Over og Neder Ørkilds, Mølle, matr.nr. 1k af Ørkilds Mølle og matr.nr. 2am smstds., dog således, at der skal gælde følgende bestemmelser om aflæsning på arealerne:

1. Der må ikke påfyldes andet end ren fyld. Papir og andre større urenheder må føres andet steds hen.
 2. Påfyldningen skal finde sted efter anvisning af stadsingeniøren og således, at der kun påfyldes på et begrænset areal ad gangen.
 3. Fylden skal pløjes ned i undergrunden med regelmæssige mellemrum, f. eks. hver anden måned.
- Fredningsnævnets kendelse ophæves for så vidt angår matr.nr. 1a og Neder Ørkilds Mølle. Grænserne for de fredede arealer er vist på et kort nr. Sv. 104, er vedhæftet nærværende kendelse.

..."

Høring

Svendborg Kommune har som tilsynsmyndighed i indstilling af 4. juli 2023 udtalt blandt andet følgende:

"Svendborg Kommune vil gerne anbefale Fredningsnævnet for Fyn at godkende det ansøgte.

Andre forhold

Projektet vil bl.a. også kræve dispensation i forhold til § 3- natur, vandløb, fortidsmindeareal- og beskyttelseslinje fra Svendborg Kommune.

Vedrørende Natura 2000-område

Projektområdet ligger ca. 6 km uden for nærmeste Natura 2000-område nr. 242 Thurø Rev, og det ansøgte vurderes ikke at have negativ påvirkning på området.

Vedrørende beskyttede dyre- og plantearter jf. bilag 3 og 5 i naturbeskyttelsesloven

I den 'Indledende konsekvensvurdering af projekt for klimatilpasning ved genåbning af Kobberbækken' fra Rambøll er foretaget en indledende vurdering af bl.a. bilag IV-arter - se nærmere af Afsnit 2.1.3 (s. 11-16) samt Afsnit 7.5.5 (s. 46-47). Her konkluderes det dels at § 3-registrering er fra 2013, samt at der ikke er

registreret nogen bilag IV-arter i tilknytning til mølledam eller området i umiddelbar nærhed heraf – at den aktuelle naturtilstand og eventuelle tilstedeværelse af bilag IV-arter således ikke er kendt.

Svendborg Kommune har ikke konkret kendskab til forekomst af bilag IV-arter fra bilag 3 indenfor projektområdet på matr.nr. 1k og 1d Ørkilds Møller, Svendborg Jorder ved Ørkild Voldsted. Ifølge bilag IV-håndbogen (<https://www.dmu.dk/Pub/FR635.pdf>) forekommer de på kortet nævnte bilag IV-arter (sydflagermus, dværgflagermus, markfirben, stor vandsalamander, spidssnudet frø, springfrø, hasselmus) indenfor det 10 x 10 km kvadrater grid, som projektområdet ligger indenfor.

Ingen af ovenstående arter er registreret, hvor projektet ønskes gennemført. Det vurderes imidlertid, at padderne og eventuelt markfirben kan have leve- og ynglested indenfor området, og at dette skal undersøges nærmere. Ved fund af overnævnte arter skal der udarbejdes afværgeforanstaltninger under anlægs- og driftsfase. I forhold til potentielle flagermus, skal der ved eventuel fældning af træer ligeledes foretages afværgeforanstaltninger herunder hvilken periode på året for fældning.

Svendborg Kommune er ikke bekendt med forekomst af plantearter, der fremgår af samme lovs bilag 5, indenfor projektområdet.

Det er Svendborg Kommunes samlede vurdering, at det skal undersøges nærmere, hvorvidt det ansøgte projekt ikke vil beskadige eller ødelægge bilag IV-arters yngle- eller rasteområder.

Kommunens begrundelse for indstilling

Svendborg Kommune har i denne indstilling alene forholdt sig til det fremsendte materiale herunder den indledende konsekvensvurdering af projektet. Der er ikke foretaget besigtigelse, idet visualiseringerne fra projektbeskrivelsen vurderes fyldestgørende.

Det er kommunens vurdering, at det ansøgte projekt ikke er i strid med denne landskabsfrednings formål, idet der ifølge det beskrevne projekt ikke skal anbringes indretninger som kan virke mispdydende for området eller foretages beplantning, der kan hindre udsigten fra ruinen. Kommunen er dog i tvivl om, hvorvidt flytning af mølledam beliggende på kanten af fredningen med ændret størrelse og kote kræver en godkendelse af fredningsnævnet jf. afgørelsen fra overfredningsnævnet. Det er derudover kommunens vurdering, at det ansøgte klimatilpasningsprojekt omkring Ørkild Voldsted både naturmæssigt og rekreativt vil være til gavn for den rekreative udnyttelse af området samt være med til at berige oplevelsen af et kulturmiljø af national interesse.

Samlet set vurderer Svendborg Kommune, at projektet ikke strider imod fredningens omfang. Vi vil derfor gerne indstille til Fredningsnævnet for Fyn om at give dispensation til det ansøgte.

...”

Ved mail af 1. juli 2024 har Svendborg kommune fremsendt sine bemærkninger til ansøgers konsekvensvurdering. Af bemærkningerne fremgår blandt andet følgende:

”...

Afgrænsningsnotat for § 3 Svendborg Kommune foretog besigtigelser den 22. maj 2024. Eng øst for møllesøen er beskyttet, udyrket område sydøst for møllesøen er ikke beskyttet, se kort herunder:

...

Beskrivelse af eng øst for møllesøen

Det er vores vurdering at der er tale om en natureng med moderat naturtilstand. Vi fandt 48 arter, hvoraf 9 er positive for naturtypen og 8 er problemarter for naturtypen. Resten er typiske engarter. Beskrivelse af udyrket areal sydøst for møllesøen Det er vores vurdering, at der ikke er tale om beskyttet natur. Arealet var overvejende tørt med en lille lavning domineret af lådden dueurt. Der var enkelte hyldebladet baldrian i

nærheden af søen og enkelte andre engplanter hist og her. De fundne arter var primært almindelige arter fra tørre voksesteder herunder skov. Der blev fundet 36 arter på arealet.

I forhold til det udyrkede areal er der derfor ikke noget naturmæssigt til hinder for at møllesøen flyttes, som angivet i notat udarbejdet af Rambøll.

Eng øst for møllesøen

Det er Svendborg Kommunes vurdering, at slyngning af vandløbet gennem arealet vil medføre en ændring af engens tilstand. Men da arterne på engen er almindelige engarter, vurderes det at de vil indfinde sig igen, efter ændringen af vandløbets forløb. Ånære arealer bidrager desuden positivt til engens flora og der bliver flere ånære arealer. Projektet vurderes samlet set at være naturforbedrende for området og engen.

Der vil blive stillet vilkår om at arbejdet skal foregå med køreplader eller lignende, så engen påvirkes mindst muligt, at opgravet jord skal placeres udenfor beskyttet natur og at buske som måtte skulle fjernes, fjernes udenfor fuglenes ynglesæson. Der kan komme flere vilkår som varetager engen og tilhørende dyre og planteliv, når vi har et mere detaljeret projekt.

Møllesøen

Møllesøen skal forskubbes og størrelsen reduceres lidt i projektet beskrevet i notat fra Rambøll.

Projektet medfører at Møllesøen fremover får væsentlig mindre næringsstofftilførsel. Det vil medføre renere vand, med behov for færre jævnlige oprensninger. Det vil forbedre søens tilstand og give anledning til færre forstyrrelser. Hvis møllesøen etableres med fladere brinker på den nye del, vil søen blive mere interessant og tilgængelig for padder, og der vil udvikle sig sumpvegetation langs søens bred på den nye del af søen, som kun findes i begrænset omfang i den eksisterende møllesø, på grund af dens stejle brinker. Dette vil være en klar forbedring af søens naturtilstand.

I forbindelse med projektet vil der blive stillet vilkår om at arbejdet skal ske uden for paddernes ynglesæson, og at den nye del af søen skal laves før noget af den eksisterende sø kan fjernes. Der vil desuden blive stilles vilkår om flade brinker på den "nye del" af søen og at opgravet materiale ikke må spredes på § 3 beskyttede arealer. Der ud over vilkår om ingen andehuse, til og fraløb, plantede buske og træer, fodring, udsætning af fisk og lignende. Der vil også være vilkår til vanddybden. Der kan komme flere vilkår som varetager søen og det tilhørende dyre og planteliv, når vi har et mere detaljeret projekt.

Afværgeforanstaltninger ift. habitatbekendtgørelsen og bilag IV-arter

Med de ovenfor beskrevne vilkår (der kan komme flere til) er det Svendborg Kommunes vurdering at projektet som beskrevet i notat af Rambøll ikke vil kunne ødelægge eller beskadige yngle eller rasteområder for bilag IV-arter. Tværtimod vil projektet samlet set være naturforbedrende og medføre bedre forhold for særligt padder i området".

Danmarks Naturfredningsforening har under besigtigelsen udtalt blandt andet, at foreningen principielt er imod det ansøgte, men at man godt kan se, at det har et godt sigte. Foreningen ønsker, at der bevares mest muligt natur. Foreningen er også klar over, at et sort regnskyl vil kunne ødelægge natur- og historiske værdier, og at det er nødvendigt, at prioritere afværgeforanstaltninger. Foreningen har stor forståelse for behovet for klimatilpasninger.

Dansk Ornitologisk Forening har i mail af 14. maj 2024 udtalt følgende:

"...

Dansk Ornitologisk Forening har vi med interesse læst om ændringerne. De begrundes bl.a. i en forbedring af biodiversiteten, hvorfor vi selvfølgelig støtter op om ændringerne af Mølledammen og Kobberbækkens gensnoede forløb.

Vi har dog en bemærkning om, at der skal fældes træer i det sydøstlig hjørne. Det er lige præcis i det område, hvor der vinteren igennem ses Isfugl. Arten benytter netop de dødsdømte træer som afsæt for fouragering i selve vandsøjlen. Det er ærgerligt, at den flotteste fugl i Danmark bliver hjemløs her i vinterhalvåret. Dens tilstedeværelse har givet mange svendborgensere en stor oplevelse. Selvfølgelig vil der være alternative muligheder for Isfuglen når projektet står færdigt og dens fødegrundlag vil formentlig også blive forbedret på sigt. Jeg bliver dog som talsperson for fuglene nødt til at kommentere på fældningen af træerne, da det vil fratage Isfuglen en traditionel fourageringsmulighed og berøve borgerne en iøjnefaldende og lettilgængelig naturoplevelse.

..."

Det skal ikke forstås således, at vi er imod projektet. Vi støtter gennemførelsen, men er ærgerlig over, at det går ud over træerne det pågældende sted.

Slots- og Kulturstyrelsen og Friluftsrådet har valgt ikke at udtale sig.

Der har i forbindelse med sagens behandling været foretaget besigtigelse den 22. maj 2024.

Fredningsnævnets begrundelse og afgørelse

Mølledammen er udtrykkeligt nævnt som omfattet af fredningen med bestemmelse om, at den skal opretholdes. Det fremgår endvidere af citaterne i Fredningsnævnets kendelse, som også er gengivet i Overfredningsnævnets kendelse, at det er forudsat, at Mølledammen er omfattet af fredningen.

Fredningsnævnet finder på denne baggrund, og uanset at Mølledammen ikke ses at være indtegnet på fredningskortet, at dammen er omfattet af fredningen sammen med det omgivende landskab, som i øvrigt indtegnet på kortet, herunder formålet således som det må forstås på baggrund af fredningens ordlyd og citaterne fra begæringen om fredning og Nationalmuseets hørings svar; At landskabet bevares, herunder Mølledammen, og at de kulturhistoriske interesser i forbindelse med Ørkilds Mølle og slotsruinen sikres.

Et enigt fredningsnævn finder, at det ansøgte således som det beskrives, ikke strider mod fredningens formål som gengivet ovenfor. Fredningsnævnet har herved blandt andet lagt vægt på, at Mølledammen opretholdes i tæt forbindelse med sin nuværende placering, at det ansøgte vurderes at ville opretholde og på flere områder forbedre landskabet, blandt andet ved områdets udformning og ved at give åløbene et mere naturligt forløb, samt at det ikke vil påvirke de kulturhistoriske interesser negativt, herunder påvirke indsigten til eller fra Ørkild Slotsruin. Fredningsnævnet har desuden lagt vægt på de samfundsmæssige hensyn, der ligger bag ansøgningen.

Som følge af det anførte og henset til baggrunden for det ansøgte, at klimatilpasse området og sikre en god økologisk tilstand i Kobberbækken, samt til at det ansøgte - således som anført af Svendborg Kommune - vurderes både naturmæssigt og rekreativt at være til gavn for området og være med til at berige oplevelsen af kulturmiljøet, meddeler et enigt fredningsnævn dispensation som ansøgt.

Dispensationen er meddelt på følgende vilkår:

Vedrørende engen øst for Møllesøen:

- Det ansøgte skal udføres, så engen påvirkes mindst muligt, herunder med anvendelse af køreplader eller lignende.
- Opgravet jord skal placeres udenfor beskyttet natur
- Buske og anden relevant beplantning skal fjernes udenfor fuglenes ynglesæson.

Vedrørende Møllesøen:

- Det ansøgte skal udføres uden for paddernes ynglesæson, og den nye del af søen skal laves før noget af den eksisterende sø kan fjernes.
- Opgravet materiale må ikke spredes på § 3 beskyttede arealer.

Fredningsnævnet vurderer på baggrund af oplysningerne i sagen, herunder fra Svendborg Kommune og ansøgers konsekvensvurdering samt det under besigtigelsen konstaterede, at naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 og 3 ikke er til hinder for den meddelte dispensation, ligesom fredningsnævnet vurderer, at det ansøgte med de fastsatte vilkår, ikke skader integriteten af noget Natura 2000 område, herunder Natura 2000 område nr. 242 (Habitatområde H242) Thurø Rev.

Dispensationen er givet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt.

Klage skal ske via nævnets klageportal, som der linkes til på <https://kpo.naevneneshus.dk>, hvor der også er nærmere vejledning i klageproceduren, se <https://naevneneshus.dk>.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer. Der kan findes nærmere vejledning om betaling af klagegebyr på Nævnenes hus' hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Tilladelsen må ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er givet, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2.

Anni Højmark
formand